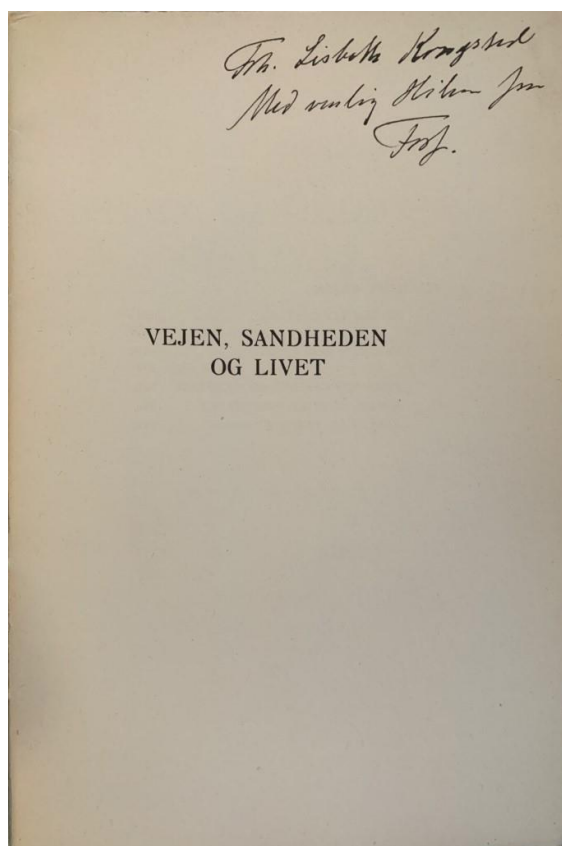
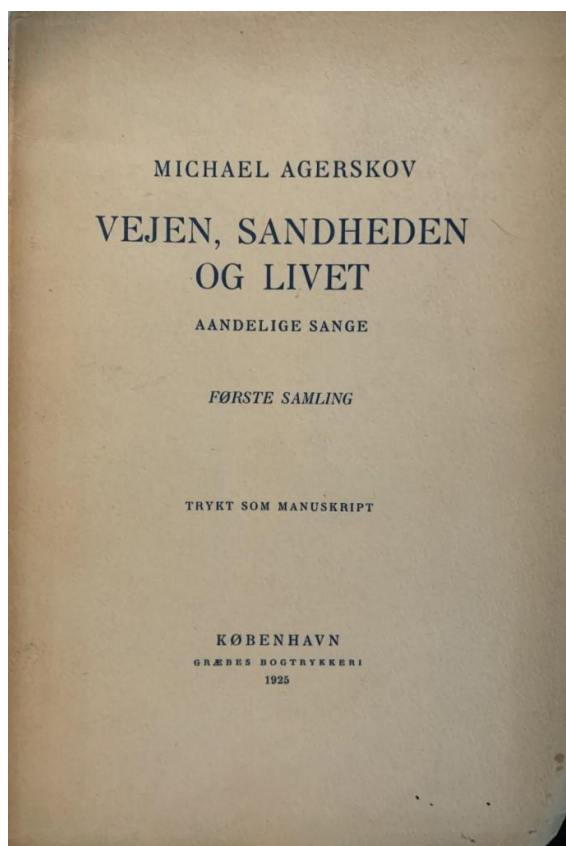

Vejen, Sandheden og Livet. Aandelige Sange – første samling, 1925.

Mine eksemplarer av Michael Agerskovs "Vejen, Sandheden og Livet" har jeg fått i gave fra Michael Agerskovs niese, Jette Kongsted, gift Scherl. Hun har tydeligvis arvet denne boken fra sin søster, Lisbeth, som igjen fikk den av forfatteren, Michael Agerskov.

Michael Agerskovs "Aandelige Sange" utkom først i to adskilte deler, første samling i 1925 og den neste i 1926. I senere utgivelser er de to delene slått sammen til en bok. I 1925 var det noen år siden ekteparet Agerskov hadde utgitt «Vandrer mod Lyset»-trilogien, og Agerskov hadde publisert sin beretning hvor han beskrev deres opplevelser som midlere av budskapet fra oversanselig side, «Nogle Psykiske Oplevelser».

Agerskov hadde en litterær produksjon bak seg, fra årene før ekteparet ble oppsøkt av den oversanselige verden, og i mine omtaler av de diktene har jeg forsøkt på å finne spor av Agerskovs fjernerindring av sitt liv i sfærene. Agerskovs tilhørte en gruppe av de yngste som i mange inkarnasjoner hadde hatt i oppdrag å erindre bønner for den dypest falne av de eldste. Jeg synes nok jeg har funnet ganske tydelige referanser til mørkets og lysets krefter og til annet av det som beskrives i VmL i hans tidlige diktsamlinger. Se mine tidligere omtaler i denne boken. Men der det kunne være vanskelig å helt trenge inn i meningen bak mange av de tidlige diktene, er det selvsagt lettere for oss som kjenner innholdet i VmL å skjønne meningen i de åndelige sangene fra 1925 og 1926.

I Agerskovs litterære produksjon etter 1920, er det ganske naturlig at hans diktsamlinger skiller seg fra de diktene han skrev i sine yngre dager, ved at de nå er sterkt inspirert av budskapet i VmL. Men Agerskovs billedbruk fra naturen er like tydelig i de nye diktene, som i hans tidligere utgivelser. Som vanlig er diktene oppbygd etter klassiske verseformer og

tradisjonelle rim og rytmer. Dessverre er jeg ikke skolert i dette, men jeg ser jo at oppbygningen av sangene tilfredsstillende strenger krav til både ord- og bokstavrim.

Jeg, som er en av forfatteren Agerskovs største beundrere, blir svært rørt over hvordan han klarer å gi en fremstilling av VmLs budskap i poetiske og svært vakre formuleringer med rike bilder og metaforer fra naturen og VmLs verdensbilde. Jeg skulle gjerne gjengitt hvert eneste sang (eller dikt) fra samlingen fra 1925, men må begrense meg til noen få av dem som har gjort sterkest inntrykk på meg personlig.

La meg også tillegge at noen av sangene er skrevet til allerede eksisterende melodier, mens andre er merket med «egen melodi». Disse melodiene kjenner vi dessverre ikke, da Agerskov ikke fikk dem publisert, så vidt jeg vet. Men ellers så er mange av sangene ikke merket med melodi, og de innbyr til at dyktige musikere kan sette melodi til dem, slik at de kan synges i våre kirker en gang i fremtiden, når VmL har blitt allemannseie. Tekstene har alle kvaliteter til å kunne bli allemannseie.

Før jeg begynner å kommentere det enkelte dikt, må jeg også si noen ord om den tittelen Michael Agerskov har valgt til sin samling av åndelige sanger, «Vejen, Sandheden og Livet». Dette er jo ord som vi alle kjenner fra Bibelen, der det blir tillagt Jesus i Johannes, 14. 6. at Jesus uttalte at «Jeg er Sandheden, Vejen og Livet. Ingen kommer til Faderen uten ved meg».

Hva kan Agerskovs hensikt være med å bruke akkurat ordene fra dette sitatet, for det er kanskje ikke særlig sannsynlig at Jesus kan ha sagt dette om seg selv? Jeg har alltid tenkt at dersom Jesus uttalte noe i nærheten av disse ordene, kan det neppe ha vært hans mening å påstå at han som person eller den kristne forståelsen av ordene – nemlig at det er troen på den kristne tolkningen av korsfestelsen av Jesus som er veien til frelse. Jesus var i all sin fremferd anti-dogmatisk og krevde ingen spesiell tro av sine tilhengere, slik som de jødiske skriftlærde.

Hans budskap var tvert imot at Gud elsker alle sine skapninger like høyt, rike og fattige, mektige eller utstøtte, og Gud krevde ingen spesiell tro for å besvare en bønn fra hjertet. Og det var dette som var veien, sannheten og livet: Den inderlige troen på Guds hjelp som kom som svar på en ektefølt og inderlig bønn fra hjertet. Det var altså dette budskapet som var veien, ikke en dogmatisk tro på en bestemt lære.

Vi som kjenner VmL, vet at Kristus er hele menneskehetens leder og støtte, og om vi ber til ham, kan han også hjelpe oss, selv om han ikke har Guds enorme styrke. Han ble gitt og har påtatt seg oppgaven overfor Gud, å lede hvert eneste menneske til Guds rike. Derfor kunne han med rette ha sagt at veien til Faderen går gjennom han, for han er i rette forstand vår frelser og beskytter.

Jeg synes det er et svært godt valg av Agerskov å velge tittelen «Vejen, Sandheden og Livet» på sin samling av åndelige sanger, for med det gir han ordene nettopp den betydningen de bør ha. Nemlig at det er Jesu kjærlighetsbudskap som er grunnlaget for ordene, og ikke det dogmatisk kristne budskapet om frelse gjennom troen på Jesu «soningsdød». Vi mennesker trenger ingen frelse gjennom døden på korset – vi er alle skapt av Gud og dermed er vi innlemmet i det evige liv. Gud lar ingen fortapes eller tilintetgjør uansett hvordan de har levd sine liv.

Agerskovs samling åpner med en sang som jeg blir dypt berørt av, og jeg ser for meg at den vil bli flittig sunget i våre kirker og religiøse forsamlinger i fremtiden, dersom en begavet musiker setter en vakker melodi til den. Her forteller Agerskov oss at all vakker musikk og kunst i sin opprinnelse stammer fra Gud.

SANGENS KILDE.

I Sang og Glæde
Er Gud til Stede;
Saa vil vi kvæde af frejdigt Bryst!
Lad Sangen stige
Mod Lysets Rige,
Ja lad den stige mod Lysets Kyst!

Som Fugl i Lunden
I Morgenstunden
Med Jubel hilser den unge Dag,
Saa lad os Unge
Af Hjertet sjunge,
Lad Sangen runge for Lysets Sag!

Som Fugl i Lunden
I Aftenstunden
End kvidret Solen et blidt Farvel,
Saa lad os Gamle
Os stille samle
Og nynne stille i Livets Kveld!

Blant vore Kære
Er godt at være;
Lad Sang os bære med Fuglesving!
I Sang og Glæde
Er Gud til Stede,
Thi Gud er Sangenes Kildespring!

Det er flere eksempler i samlingen på at Agerskov velger å bruke symbolikk som henleder tankene til den kristne lære. Skal tro om han har en bestemt hensikt med dette? På den måten vil kristne mennesker jo kjenne seg igjen på samme måte som med tittelen. Men samtidig bør det være tydelig for de fleste at dikteren bruker disse symbolene i en helt annen betydning enn i Bibelen.

Et eksempel på det er diktet «Rosa mystica», der Agerskov har tilføyet at det er «et digt om Kristus». «Rosa mystica» blir av mange brukt som et poetisk navn på Jesu mor, «jomfru» Maria, og i katolsk tro blir hun tillagt mange overnaturlige evner og står bak mange undere. Men det er også tradisjon for å anse «Rosa mystica» som en benevnelse på den kommende Messias, som profeten Jesaja omtaler i poetisk vendinger i Jesaja 11,1 som et skudd som skal vokse frem fra jødernes stamme. Ofte refereres det også til den tyske salmen «En rose har utsprungen», som begynner slik:

*”I Sang og Glæde
Er Gud til Stede,
Thi Gud er Sangenes Kildespring!”
Copyright: Ben White.*

En rose er utsprungen
alt fra så fin en rot,
av fedrene besungen,
av Davids art og blod.
Og den en blomst har satt
midt i den kolde vinter
og det ved midjenatt.
Og den en blomst har satt
midt i den kolde vinter
og det ved midjenatt.

I Agerskovs dikt beskrives det ikke helt ulikt, men i stedet for kulde og is, velger Agerskov å la rosen vokse blant tistler og giftige planter:

ROSA MYSTICA.

Et dikt om Kristus.

”Jeg er Rosa mystica,
Hvis duft gjennomstrømmer Verden,
Hvis Glans gjennomlyser Verden,
Hvis blomster drypper blod.”

Hvor kan din Duft gjennomstrømme Verden?

”Jeg er Rosa mystica!”

Hvor kan din Glans gjennomlyse Verden?

”Jeg er Rosa mystica!”

Og hvorfor dryppe dine Blomster Blod?

”Jeg er satt blant Tidsler,
Tidslerne stinge mine blomster.”

Til høyre: Så vidt jeg har funnet ut, er det norske navnet på Galnebær, Belladonnaurt. Bærene er svært giftige for mennesker. Til venstre: Tistler er ikke særlig vakre planter. Ikke rart at Agerskov bruker disse som symbol på mørket. Begge bilder er fra internett.

Her bruker Agerskov altså det poetiske navnet "Rosa mystica", som i katolsk tro forbindes med "jomfru" Maria og med undere og uforklarlige helbredelser, mens dikteren knytter navnet til Messias. Diktet forteller også at "Rosa mystica's" blomster drypper blod fordi tistlene som omgir den stikker blomstene med sine torner.

Jesu blod spiller som alle vet en helt sentral rolle i kristen tro, både i frelseslæren og i nattverden. Men i Agerskovs dikt har det åpenbart en helt annen betydning enn at Jesus ofrer sitt blod og sitt legeme for å gi menneskene frelse. Selv oppfatter jeg blod som et livskraftsymbol, et bilde på legemets livgivende væske. Senere i diktet får vi vite at «Rosa mystica's» blod drypper sitt på alle de andre blomstene, og Jesu kjærlighetslære gir således kraft til alle og vil forvandle mørket til lys ved å få tistlenes torner til å forsvinne og galnebærene til å bli nærende.

«Rosa mystica» forteller videre i diktet, at den ikke alltid har vokst blant tistler, men at den en gang blomstret i den store have blant tusener på tusener av andre blomster. Men på grunn av dens søte duft og blomstenes glans bestemte gartneren (Gud) seg for at den for en stund skulle vokste blant tistler, giftige galnebær og fattige markblomster for å spre sin skjønnhet og deilige duft blant de ringere plantene.

Michael Agerskovs arbeidsværelse med hans arbeidspult i Grundtvigsvej 3 i København, der han bodde sammen med sin kone, Johanne og datteren Inger. Bildet er tatt i 1919 av Inger Agerskov.

Så spør stemmen i diktet om «Rosa mystica» skal stå blant tistlene til evig tid, og får til svar:

«Nej!
Thi jeg er Rosa mystica.
Naar de onde Tidsler tabe deres Torne,
Naar de giftige Galnebær bliver nærende,
Og de fattige Markblomster bliver rige,
Da bringer Gartneren meg tilbage.»

Men dette er jo ikke muligt!

«Husk jeg er Rosa mystica.
Min Duft gjennomstrømmer Verden,
Min glans gjennomlyser Verden,
Mit blod drypper over alle Blomster.

Jeg er Rosa mystica.»

Med andre ord: Jesu kjærlighetslære vil vinne til slutt! Han gir næring til hver enkelte av oss, symbolisert ved Rosa mysticas blod som drypper på alle blomster.

Til slutt en liten kommentar til at Agerskov bruker markblomster som symbol på linje med stikkende tistler og giftige galnebær. Nå kan jo en eng av markblomster være et meget vakkert syn, og det finnes mange markblomster med både vakre blomster og god duft. Men som metafor mener jeg Agerskov henspiller på markblomster som litt unnselige, ukultiverte blomster sammenlignet med storvokste, vakre roser som er foredlet og fremavlet gjennom mange års kultivering av dyktige gartnere. (de yngste).

Til sammenligning med de litt enklere menneskeåndene symbolisert ved markblomster, fremstår «Rosa mystica» (Kristus) som den vakreste, den mest velduftende og med den aller største begavelsen og kraft til å spre sin skjønnhet og velduft til hele menneskeheten. I den jordiske verden vet vi at de som føler seg litt mindreverdige og ikke har den samme begavelsen som de som står frem som nyskapende genier, lett kan bli preget av misunnelse og møter den mer begavede med hån og spott. Ikke sjelden har de yngste som har bragt ny viten og ny innsikt til verden, blitt både kvestet og drept, akkurat som Jesus.

Man finner noen få andre steder der Agerskov anvender formuleringer som er kjent fra den tradisjonelle kristne læren. I diktet «Langfredag» skriver han f. eks.:

Synger, synger,
I glade Klynger!
Synger alle nu Glædens Ord:
Før Langfredags Aftenrøde
Krist var løst fra Angst og Møde,
Opstod herlig fra de døde
Did, hvor evig Lykke bor.

Ifølge kirkens lære, oppsto Jesus fra de døde i sitt fysiske legeme, men fra VmL vet vi at dette ikke var tilfelle. Kristus var jo egentlig aldri død, kun hans fysiske legeme, som han inkarnerte i som mennesket Jesus. Men igjen bruker Agerskov en formulering fra den kristne tro, at Kristus oppsto fra de døde, men gir den et nytt innhold.

I diktet «Pinsedag» bruker Agerskov en annen metafor fra kristendommen når han skriver:

«Som en Brud, der sin Brudgom venter,
Har Naturen sig pyntet i Løn,
Hun har stemt sine smaa Instrumenter
Til en fyglesang munter og skøn,

Og de tusinde Blomster hun henter
Og gør Skoven og Engen saa
grøn.»

Denne metaforen om brudgommen og hans brud,
brukes bl. a. i Johannes åpenbaring:

*«La oss glede oss og fryde oss og gi ham æren!
For Lammets bryllup er kommet, og hans brud har
gjort seg rede. Det er henne gitt å kle seg i rent og
skinnende fint lin. For det fine lin er de helliges
rettferdige gjerninger. Og han sier til meg: Skriv:
Salige er de som er innbudt til Lammets bryllups-
måltid! Han sier til meg: Dette er Guds sanne
ord.»* Åp 19,7-9.

Og Paulus anvender etter sigende samme måte å
omtale sin menighet på i 2.Kor 11,2: *«Jeg har jo
trolovet dere med én mann, for å fremstille en ren
jomfru for Kristus.»*

I mange kristne menigheter anses altså menigheten
som Kristi brud, som er trolovet med han. Men
igjen: Agerskov bruker bildet på en annen måte.

Og i diktet Skærtorsdag kjenner vi godt igjen
formuleringene fra nattverden om at Jesus bryter
brødet og rekker disiplene vin, men Agerskov
nevner selvsagt intet om at Jesus sier at dette er
hans legeme og hans blod som skal utgytes i den
nye pakt med Herren. Noe så blasfemisk ville
selvsagt ikke Jesus noensinne uttale. Det er den
eldste sin ide helt og holdent, og Paulus tok den til seg, kanskje inspirert av sin bakgrunn som
skriftlærd fariseer, der offertanken sto svært sentralt i det jødiske presteskapets
religionsutøvelse.

Jeg blir både vemodig og bedrøvet av å lese diktet Skærtorsdag. Jeg synes Agerskov fanger
den skjebnetunge stemningen fra Jesu siste måltid med sine disipler og hans inderlige bønn i
ensomhet for den lidende menneskeheten på en svært henførende måte. Det som sies i Bibelen
om at Jesus ba til Gud om å slippe unna sin skjebne, var helt fjernt for Jesus, som kun hadde
tanker om all den lidelse som ventet menneskene etter at han ikke hadde maktet å erindret
bønnen for den eldste og ikke hadde klart å bryte mørkets onde makt.

SKÆRTORS DAG.

Egen melodi.

Det er i de hellige Timer.
Saa alvorsfuldt Klokkerne kimer.
Ja Mindernes mægtige Malmklokker gaar,

*Et av datteren, Inger Agerskovs mange
fotografier av Michael Agerskov fra
deres turer sammen. Dessverre er ikke
fotografiet datert, men ser ut som det
kan være fra tidlig på 1920-tallet.
Foto: Inger Agerskov.*

Og fjernt gennem Sekler vor Tanke naar
Til Samuels Hus, til hin sorgtunge Kveld,
Da Mesteren sagde de Kære Farvel.
Det er i de hellige Timer.

Det er i de natstille Stunder,
Og Solen er alt gaaet under.
Vor Frelser beder dem hver især
At mindes ham, naar han ej mer er nær,
Han lover at være usynlig Gæst,
Hver gang de samles til Paaskefest.
Det er i de natstille Stunder.

Det er i de angstfyldte Stunder,
Og Solen er længst gaaet under.
Vor Frelser beder dem gemme i Hu
Hvert kærlige Ord, han siger dem nu;
Han rækker dem Vin, han bryder dem Brød,
Han taler dem til om sin nære Død.
Det er i de angstfyldte Stunder.

Vi skuer en skælvende Stjerne
igennem de Sekler saa fjerne;
vi ser vor Faders kæreste Søn
hensunken i brændende, inderlig Bøn:
Han beder for hver en Sjæl på Jord,
for alle de Slægter, i Mørket bor.
Vi skuer en skælvende Stjerne.

Det er i de kvalfyldte Timer.
Ej længere Klokkerne kimer.
Vi øjner Faklernes flammende Skær
og Mænd, der træder vor Frelser nær;
han bøjer sit Hoved, han følger med dem
til Dommens Forsmædelse, Fængselets Gem,
til Korsets kvalfyldte Timer.

Det er i de natsorte Stunder,
Nu bløder de gabende Vunder.
End bløder de Vunder i Tusinders Sind, (vunder=sår)
End strømmer der Taarer paa Tusinders Kind.
Men hvo skal tvætte det strømmende Blod,
Og hvo skal tørre de Taarers Flod,
Og læge de blødende Vunder?

Saa sku da hin skælvende Stjerne,
end lyser den mat i det fjerne!

Men ej forgæves hin Nat var stridt,
Og ej forgæves hans Død var lidt;
Thi Stjernen skal vorde saa blank og stor,
Dens Glans skal fylde den hele Jord.
 Se *Kærligheds* straalende Stjerne!

Dette diktet synes jeg er et av Agerskovs aller vakreste. Beskrivelsen av Jesu siste kveld med disiplene er meget vemodig og trist, men heldigvis slutter diktet/sangen med optimisme og fremtidshåp idet det forteller at Jesu død ikke var forgjeves, men at hans kjærlighetsbudskap vil seire på jorden.

Diktene i «Vejen, Sandheden og Livet», omhandler mange av Vandrers mod Lysets viktigste temaer samtidig som samlingen etter hvert følger årets begivenheter. Agerskovs dikt omtaler og beskriver Gud, Mørkets makt, Paradis, Hjemmets betydning i menneskelivet, Lysets makt, Døden, Godheten, Guds mange veier, Julaften, Nyttårsaften, Skjærtorsdag, Langfredag, Pinsen, Menneskelegemet og Tilgivelse.

Jeg skulle gjerne ha formidlet hvert eneste ett av Agerskovs dikt i «Vejen, Sandheden og Livet», men skal avslutte med ytterligere en av sangene som har gjort aller sterkest inntrykk på meg personlig.

BØN TIL GUD.

Jeg beder for alle de gamle, syge og trøtte,
At du, o Fader, vil gjøre dem Byrderne lette!
Jeg beder for alle, der tynges af Mørkets Lænke,
At du, o Fader, vil dem din Velsignelse skænke!

Jeg beder for alle Jer, i usalige Slægter,
Som i eders Blindhed vor Gud og Fader fornægter;
Jeg beder for alle jer, som forbander og hader
Den Gud, som gav eder Liv, eders kærlige Fader.

Og eder, I talløse Skarer af henfarne døde,
Som skælvende venter paa Straffen for mangel en Brøde,
En Bøn om Tilgivelse tør jeg for eder vel vove
For hvad I syndet mod Gud og de evige Love.

Jeg beder for ham, der faldt saa dybt man kan falde,
At du, o fader, paa Menneskers medynk vil kalde,
Og tale til Menneskers Hjerter, saa de kan vide,
At ingen har lidt som han og ingen vil lide.

Jeg beder til sidst for Hjem, for Slægt og for Venner,
For Mennesker nær og fjerne, som ikke jeg kender;
Jeg beder for *alle*, hvad vildsomme Veje de vandre,
At engang i Hjemmet vi mødes maa med hverandre.

